

Dienst Justitiële Inrichtingen
Ministerie van Justitie en Veiligheid

impact

“Samen zijn we krachtig genoeg om
een duurzame én sociale stempel op
de markt te drukken”

Een jaar inkopen met impact

Omslagfoto:

Eva Bilars, directeur Matters Most

Lees alles over het stimuleren van mensen in de justitiële inrichtingen tot duurzamer gedrag op pagina 20 en 21 in dit magazine.

Woord vooraf

“Een grote maatschappelijke verantwoordelijkheid”

Meer dan 10.000.000 kilogram aan voedingsmiddelen, bijna 2.000.000 rollen wc-papier, 3.000.000 koffiebekertjes, 3.000 magnetrons, 20.000 overhemden... Dit is maar een klein gedeelte van wat DJI jaarlijks inkoopt. We zijn een grote speler op de inkoopmarkt en hebben daardoor ook een grote maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Natuurlijk houden we ons aan de wettelijke spelregels rond aanbestedingen en besteden we belastinggeld zo efficiënt mogelijk. Maar onze verantwoordelijkheid gaat verder. Zo kopen wij onze goederen zo duurzaam mogelijk in en vragen wij onze leveranciers bij te dragen aan onze complexe maatschappelijke opdracht. Dat is zeker niet altijd makkelijk, maar ook het afgelopen jaar zijn er samen met onze leveranciers weer mooie resultaten geboekt.

In deze vierde uitgave van IMPACT kunt u hier een aantal mooie voorbeelden van lezen. Voorbeelden van inkopen met impact, met dank aan al die enthousiaste leveranciers én DJI-medewerkers die daaraan hebben bijgedragen.

Jelle Dijkstra
Directeur Facilitair, Huisvesting en Inkoop
Dienst Justitiële Inrichtingen

Michel Groothuizen is sinds mei 2020 plaatsvervangend hoofddirecteur van DJI. We vroegen hem naar de impact van inkopen binnen DJI.

Michel Groothuizen

Plaatsvervangend Hoofddirecteur DJI

“Laat zien wat wél kan”

De wereld van DJI biedt weinig ruimte om het werk naar eigen inzicht te doen. Dat geldt ook voor inkopers. Maar, om met Goethe te spreken: ‘In der Beschränkung zeigt sich erst der Meister’. “Onze inkopers hebben laten zien dat je wel degelijk anders kunt aanbesteden”, constateert Michel Groothuizen, sinds mei 2020 plaatsvervangend hoofddirecteur van DJI.

Michel Groothuizen: “Toen ik in mijn huidige functie begon, kon ik meteen als Corona-crisismanager aan de slag. Vicky Jong, een van onze beleidsadviseurs, kwam naar me toe en zei: ‘Ik kan een vliegtuig met 200.000 mondkapjes uit China laten komen. We moeten nu betalen. Doen?’ We hebben alle inkoopprocedures overboord gezet en zijn gaan hamsteren. Want de nood was hoog.

De vrijheid die er toen was, hebben onze inkopers normaal niet. We hebben het wel over véél belastinggeld. Als overheidsorganisatie willen we iedere leverancier een gelijke kans geven om producten aan te bieden. Dit heeft geleid tot vrij inflexibele EU-aanbestedingsprocedures. Die maken het er niet makkelijker op om met inkoop voor maatschappelijke impact te zorgen. En dan helpt het enorm om mensen in dienst te hebben die ondanks alle beperkingen laten zien dat we echt anders kunnen aanbesteden. Een prachtig voorbeeld is de aanbesteding van warme en koude dranken, waarin Maas, Pure Africa en Koffielust een alliantie zijn aangegaan. Waarbij Pure Africa rechtstreeks inkoopt bij Afrikaanse boeren en daar een rechtvaardige prijs voor betaalt, zodat de boeren kunnen investeren in hun bedrijf. En

waarbij Koffielust de bonen in eigen branderij door gedetineerden van PI Veenhuizen laat branden.”

En soms blijft het wringen. Zo hebben we een nationaal contract waarbij één partij 24-uurs huisartsenzorg voor alle locaties waarborgt. Dat is heel waardevol, maar het gaat ook ten koste van bestaande relaties met lokale huisartsen waar iedereen blij mee was. Het heeft zelfs tot Kamervragen geleid. En dan helpen onze antwoorden ook niet: de lokale partijen hebben niet goed genoeg geoffreerd. Dat krijg je als partijen die lokaal maatwerk en menselijkheid vooropstellen in een marktparadigma worden gedwongen.

We hebben onze inkopers nodig om ons op sleeptouw te nemen. En onze leveranciers kunnen ons enorm helpen, niet alleen om onze maatschappelijke opdracht beter te vervullen, maar bijvoorbeeld ook om onze duurzaamheidsdoelen te halen. Mooie voorbeelden zoals dat van de warme- en koude-drankenvoorziening laten zien dat inkoop het verschil kan maken. Ik wil dolgraag stimuleren dat we dit soort mooie samenwerkingen kunnen blijven aangaan.”

“Onze leveranciers kunnen ons enorm helpen”

More Than Gifts verzorgde na de eerste verlenging van de coronamaatregelen eind april 2020 een speciale corona attentie voor alle medewerkers van DJI mét impact!

Ron Hof

Eigenaar More Than Gifts

Een duurzame attentie in coronatijd

Het lijkt een eeuwigheid geleden, maar vorig jaar april golden al weken de coronaregels. En dat was pittig voor iedereen. Reden voor DJI om alle collega's een steuntje in de rug te geven. More Than Gifts stelde een box vol sociale impact samen die nét door de brievenbus paste en leverde deze in no-time uit. "Het was wel een adrenalineproject."

Ron Hof, eigenaar van More Than Gifts:

"Vrijdagmiddag 17 april 2020 werd ik om vijf uur 's middags gebeld: of ik een verrassingspakket wilde samenstellen voor alle DJI-collega's. Af te leveren binnen twee weken. Mijn collega had net een grote opdracht binnengekregen. 'Mooi', zei ik tegen hem, 'maar nu hebben we écht een grote uitdaging'.

We hebben een *social fit-box* samengesteld, met allerlei producten gemaakt door mensen die kwetsbaar zijn op de arbeidsmarkt. Zoals de koeken van de Koeckebackers, biologische nootjes van John Altman en een zakje thee, gemaakt door maatschappelijke ondernemingen als Bloesem Theehuis. Er zat ook een platte waterfles van Retulp in; met de opbrengst van deze flessen zorgt het bedrijf voor schoon water in Afrika en Indonesië. Met het zakje bloemzaadjes van Baza kon je in de tuin of op het balkon voor een bloemenzee zorgen. We lieten een deel van het inpakwerk uitvoeren door sociale onderneming InzetWerkt in Alkmaar.

Het was wel een adrenalineproject: in twee weken tijd moesten we de leveranciers benaderen, de

producten laten maken, ze vervolgens inpakken én verzenden aan alle DJI'ers. De koeken van de Koeckebackers werden rechtstreeks uit de oven bij ons geleverd terwijl we aan het inpakken waren. Maar we hebben het op tijd gered. Als dank kregen we twee mooie bossen bloemen van DJI, plus veel leuke reacties die via intranet waren binnengekomen.

Projecten als deze passen bij ons. We laten de producten bewust maken door mensen die het moeilijk hebben op de arbeidsmarkt, zoals mensen met een verstandelijke beperking of mensen die dakloos zijn. Dat heeft een persoonlijke achtergrond: mijn broer heeft een visuele en verstandelijke beperking. Van vele jaren geleden herinner ik me dat hij bij een werkvoorziening de hele dag doelloos papier doormidden mocht scheuren. Zo zinloos. De mensen die de producten maken, zijn echt blij met hun werk. Natuurlijk zijn we óók gewoon een bedrijf dat zijn rekeningen moet kunnen betalen. Maar de sociale impact maakt het zoveel mooier."

"De sociale impact maakt het zoveel mooier"

Mark ter Maat van Koffielust brandt met gedetineerden de duurzame koffiebonen van Pure Africa in PI Veenhuizen. Zo drinken steeds meer medewerkers van DJI impactvolle koffie.

Mark ter Maat

Eigenaar Koffielust

Meér dan een lekkere kop koffie

Voor de levering van warme en koude dranken werkt DJI samen met MAAS, Pure Africa en Koffielust; één grote en twee kleine partijen die samen vernieuwing zoeken. Zo is de koffie voor een eerlijke prijs ingekocht bij Afrikaanse koffieboeren. Bij Koffielust in Veenhuizen wordt de koffie elektrisch geroosterd door gedetineerden. De man achter koffielust is Mark ter Maat. Hij kiest bewust voor medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Mark ter Maat: “Koffielust is gehuisvest in een arbeidscluster waar vroeger gedetineerden werden tewerkgesteld. Wij zitten in een voormalige houtzagerij, een stukje verderop was de smederij en in weer andere panden waren een wagenmakerij en een klompenmakerij. De geschiedenis herhaalt zich, want sinds 2018 werk ik samen met gedetineerden uit de ZBBI; mensen die met onbegeleid verlof mogen. Hier krijgen ze de kans om de schade die zij in hun leven hebben opgelopen van zich af te schudden en weer wat arbeids-ethiek mee te krijgen om terug de maatschappij in te gaan. Er zijn ook collega’s die het om andere redenen even lastig hebben in hun leven. In een wereld die steeds egocentrischer wordt, wil ik er voor die mensen zijn.

Vorig jaar liep het contract van DJI voor de levering van warme en koude dranken af. Voor het nieuwe contract zocht DJI bewust naar samenwerking met kleinere impactvolle bedrijven. Het toeval wilde dat er in PI Veenhuizen net een leveranciersavond was geweest. Tijdens de rondleiding werd ook Koffielust bezocht. Zo kwam ik in contact met

MAAS, de bestaande leverancier van warme en koude dranken. Het balletje ging rollen en het heeft geleid tot een mooi contract, met Pure Africa als partij die de koffie rechtstreeks in Afrika koopt, waardoor de koffieboeren een gedegen inkomen verdienen. Die koffie wordt vervolgens bij ons geroosterd.

Ik heb gekozen voor elektrisch roosteren in plaats van branden met aardgas. Dit levert jaarlijks een besparing van 25.000 kuub gas op. Dat roosteren gebeurt op meerdere kleine machines, waardoor er meer mensen tegelijk aan het werk kunnen. De schillen die na het branden van de koffiebonen overblijven gaan nu nog naar een boer uit de buurt, die er biogas van maakt, maar ik zoek nog naar een hoogwaardigere toepassing. Dat geldt ook voor de jutezakken die ik nog heb liggen.

DJI geeft vernieuwing een kans. Samen met MAAS en Pure Africa doen we actief mee in nieuwe aanbestedingstrajecten van andere overheden en bedrijven. Samen zijn we krachtig genoeg om een duurzame én sociale stempel op de markt te drukken.”

“Gedetineerden krijgen hier de kans de schade die zij hebben opgelopen van zich af te schudden”

Moonen Packaging helpt DJI om duurzamer verpakkingsmateriaal in te kopen. Samen zoeken we naar kansen om onze ecologische voetafdruk te verkleinen.

Peter Nieuwland

Accountmanager Moonen Packaging

Op weg naar duurzamer verpakken

Met het nieuwe contract voor de levering van verpakkingsmaterialen wil DJI een flinke duurzaamheidssprong maken. Stap één: een levenscyclusanalyse (LCA) van hardlopende verpakkingen, in samenwerking met Ecochain en Moonen Packaging. Aan die laatste partner vervolgens de schone taak duurzame alternatieven hiervoor aan te bieden en te leveren. Peter Nieuwland, Accountmanager van Moonen Packaging, staat te popelen.

Peter Nieuwland: “De inkt onder het contract was nog niet droog toen de eerste lockdown inging. Dat was lastig, want zeker in het begin heb je veel persoonlijk contact nodig om zaken goed in te regelen. Mijn eerste persoonlijke contact met DJI was noodgedwongen op een Haags parkeerterrein. Daar kreeg ik een tweetal dozen in handen die wij moesten gaan produceren. De contractmanager van DJI heb ik helaas nog maar één keer in levenden lijve gezien, maar gelukkig loopt het digitale en telefonische contact met het inkoopteam van DJI erg goed”.

“We leveren een breed assortiment aan producten aan DJI; van wikkelfolies en golfkarton dozen tot plastic zakken en bedrukte materialen. Wij gaan eerst kijken of we voor de ‘hardlopende’ producten duurzame alternatieven kunnen ontwikkelen. Hier valt zeker winst te behalen. Het gebruik van dunner foliemateriaal kan een eerste stap zijn in het verduurzamen van verpakkingen. Duurzame alternatieven worden steeds beter; zo hebben we ook een wikkelfolie die voor 60% uit biobased grondstoffen bestaat. We zijn nu bezig met een

leverancier van een folie die volledig biobased en biologisch afbreekbaar is; als het per ongeluk in het milieu terecht komt, is het in twee jaar vergaan.”

“Sinds maart vorig jaar werken we vanuit een prachtig nieuw pand in Weert, dat volledig CO₂-neutraal is. Met liefde voor onze planeet zetten we als bedrijf ook graag de extra stap voor klanten. Onze doelstelling is dat 100% van de producten die we aan onze klanten leveren in 2050 vanuit een duurzame grondstof is geproduceerd. De ontwikkelingen volgen elkaar in rap tempo op; zo wordt er gewerkt aan plastic uit rioolslib, uit garnalenschillen en uit allerlei plantaardige materialen. Een ander mooi voorbeeld is dat ook gras kan worden verwerkt in golfkarton. Met dit aandeel gras, heb je al meteen een flinke duurzaamheidswinst te pakken. Vaak zien we dat het prijsniveau van biobased producten aantrekkelijker wordt als de populariteit én de vraag naar biobased producten stijgt.”

“We zijn bezig met een folie die volledig biobased en biologisch afbreekbaar is”

Docent Els Aarts en studenten Jill Blok, Astrid Ekelmans en Sander de Wijs (met de klok mee) werkten tijdens de lockdown thuis door aan het onderzoek naar duurzaam bruin- en witgoed.

Docent Els Aarts en studenten

Universiteit van Amsterdam

Hoe kan de inkoop van bruin- en witgoed duurzamer?

Afgelopen december publiceerde DJI de aanbesteding voor de inkoop van bruingoed (tv's, radio's) en witgoed (koelkasten, magnetrons). Voorafgaand aan deze publicatie onderzochten drie masterstudenten van de Universiteit van Amsterdam hoe met deze aanbesteding een flinke duurzaamheidsslag te maken is. Docente Els Aarts begeleidde de studenten daarbij.

Els Aarts: "Net als op veel universiteiten worden ook UvA-studenten klaargestoomd voor een toekomst als academisch onderzoeker. Veel studenten kiezen voor een ander pad en komen in het bedrijfsleven, bij de overheid of bij ngo's terecht. Of ze kiezen ervoor om zelfstandig ondernemer te worden. Voor studenten die geen onderzoeker willen worden of daaraan twijfelen, bieden wij de Tesla-minor aan. In dit programma bereiden we ze voor op een toekomst buiten de universiteit. Onderdeel daarvan is dat ze vijf maanden fulltime voor een opdrachtgever werken. Via-via kwam ik in contact met DJI en er bleek een mooie opdracht voor een groep studenten te liggen: hoe kunnen de criteria voor de aanbesteding van bruin- en witgoed zó worden opgesteld dat ze bijvoorbeeld leiden tot een lagere impact op klimaatverandering of tot beter hergebruik van materialen?

In februari 2020 zijn drie studenten gestart met het onderzoek. De bedoeling was dat ze vooral in de PI's veel data gingen verzamelen over het gebruik van bruin- en witgoed. Door de lockdown hebben ze de opdracht op een andere manier vervuld dan

de bedoeling was. Zo hebben ze online interviews gehouden met facilitair medewerkers en inkopers en hen gevraagd of apparaten duurzamer kunnen worden gebruikt. Er is ook een rondetafelgesprek geweest waarin marktpartijen is gevraagd of zij duurzamere apparaten kunnen leveren. Waarbij het in detentie natuurlijk anders werkt dan daarbuiten; in een PI kunnen apparaten sneller kapotgaan.

In juli presenteerden de studenten hun eindrapport vol aanbevelingen. Zoals: laat gedetineerden helpen bij het repareren van producten. Dit helpt om producten langer te gebruiken, maar het stimuleert ook dat gedetineerden voorzichtiger met producten omgaan. Waarbij je er wel voor moet zorgen dat er geen telefoons op aangesloten kunnen worden en dat er geen spullen in gesmokkeld kunnen worden. Daarnaast zou het goed zijn als er in het nieuwe contract beter wordt bijgehouden welke apparaten er de PI's ingaan en welke eruit. Zodat je beter zicht krijgt op apparaten die snel aan vervanging toe zijn en je op zoek kunt gaan naar duurzamere alternatieven.

Die aanbesteding is er gekomen en de studenten hebben daar nuttige informatie voor aangereikt die niet in een diepe la verdwijnt."

"Laat gedetineerden helpen bij het repareren van producten"

De proeftuin van De Staffing Groep zorgt voor een impactvolle samenwerking met de PI Nieuwegein. Samen kansen bieden op de arbeidsmarkt na detentie.

Bramjan Mulder, Lai Mooi Missler en Linda van Eck

De Staffing Groep

Sterker naar een baan

Een baan biedt houvast in het leven. Maar voor veel gedetineerden is de stap groot. Een proeftuin in PI Nieuwegein helpt hen sterker in hun schoenen te staan. COVID-19 gooide roet in het eten, maar het initiatief krijgt zeker een vervolg.

Bramjan Mulder, consultant bij De Staffing Groep: “Onze organisatie verzorgt de inhuur van professionals. DJI vroeg ons of we ook een bijdrage aan hun maatschappelijke taak wilden leveren. Als bureau begeleiden we freelancers, zodat ze vanuit hun kracht op opdrachten bij onze klanten kunnen worden ingezet. Hoe mooi zou het zijn als we dat ook voor gedetineerden kunnen doen?”

Lai Mooi Missler, NOBCO coach bij De Staffing Groep: “De eerste stap was dat we sollicitatie-gesprekken gingen voeren met een groepje gedetineerden. Het begin was voor beide kanten onwennig. Maar al snel ontstond er vertrouwen. De gesprekken gingen echt over waar de mannen naartoe wilden en wat zij wilden leren.”

Linda van Eck, plaatsvervangend hoofd Arbeid in PI Nieuwegein: “Niet iedere gedetineerde is voor de proeftuin geschikt. De geselecteerde gedetineerden hadden al een baantje als schoonmaker binnen de PI. De bedoeling is ook echt dat ze na vrijlating een baan als schoonmaker bij een bedrijf krijgen.”

Lai Mooi: “De eerste workshop vond nog voor de pandemie plaats. Daarin hebben we veel aandacht besteed aan verbale en non-verbale communicatie. Dit hielp om duidelijk te maken dat het verstandig is om soms eerst een stap terug te doen in plaats van dat je meteen impulsief reageert.”

Linda: “En toen kwam Corona. Uitstel van de tweede workshop zou betekenen dat we ze kwijt zijn, wist ik. Bij hoge uitzondering konden we door, op anderhalve meter en met mondkapjes.”

Bramjan: “In de tweede workshop hebben we ook één-op-één-gesprekken met de mannen gevoerd. Soms merkte je twijfel: kán ik het wel anders aanpakken dan vroeger? Ze weten nu: door te vertrouwen op je sterke eigenschappen, sta je ook sterk in nieuwe situaties. En dat helpt je om het anders aan te pakken dan je altijd hebt gedaan.”

Lai Mooi: “Een van de mannen was zo geïnspireerd dat hij, zodra hij zijn leven weer op de rit heeft, met zijn ervaringen jongeren in zijn oude buurt wil behoeden voor de fouten die hijzelf heeft gemaakt.”

Linda: “Een vervolg komt er zeker, als de coronaregels weer wat soepeler worden. Dit maakt de stap naar buiten zoveel makkelijker.”

“Al snel ontstond er vertrouwen”

Martijn van Etten kocht terwijl hij in Frankrijk aan de keukentafel zat 200.000 mondknagers in voor DJI. Een ongekend logistiek inkoopavontuur!

Martijn van Etten

Teamleider inkoop, DJI

Gezocht per direct: 200 duizend mondkmaskers

Aan het Inkoopteam van Martijn van Etten de taak om mondkmaskers aan te schaffen terwijl in heel Nederland nul exemplaren beschikbaar waren. Martijn blikt terug op een inkoopavontuur dat begon in de Alpen.

Martijn van Etten: “Ik kreeg de eerste persconferentie van Rutte mee terwijl we op een bergweggetje bij Chamonix reden. In die buurt gaan mijn vrouw en ik graag snowboarden en skiën. Ik had voor alle zekerheid mijn laptop en werktelefoon meegenomen en we besloten een tijdje bij onze schoonouders in Lyon te blijven, omdat we hen niet in de steek durfden te laten. Bovendien konden zij op ons dochttertje passen terwijl wij aan het werk waren; in Nederland was het kinderdagverblijf dicht. Uiteindelijk zijn we eind april teruggereden naar Nederland.

We hadden met spoed FFP2-mondmaskers nodig voor onze collega's in de PI's. Maar de hele wereld had die nodig. Via-via kwam ik in contact met een bedrijf dat gespecialiseerd is in opblaasbaar marketingmateriaal. De ondernemer bleek goede contacten in China te hebben en wilde ons graag helpen. Maar hoe kredietwaardig hij was, wisten we niet. Een snelle risico-inventarisatie leerde ons dat de leverancier betrouwbaar leek. Ik heb mijn directeur toen gevraagd: ‘Gaan we een half miljoen euro overmaken voor 200.000 mondkapjes?’ Want in China bleven de orders binnenstromen en er moest vooruitbetaald worden.

Nood breekt wet: de order was in twee uur geplaatst en de volgende werkdag was het bedrag

bijgeschreven op de rekening van de leverancier. Maar ondertussen stonden alle vliegtuigen aan de grond. We hebben van alles geprobeerd, tot aan het sturen van een defensievliegtuig. Uiteindelijk is de eerste deellevering met een normale KLM-cargovlucht naar Nederland toegekomen. Het lukte ook om de levering langs de douane te krijgen. Maar toen de zending bij onze centrale opslag was aangekomen, werd het echt spannend: voldeed de kwaliteit wel? Het was een grote opluchting toen ik hoorde dat ze waren goedgekeurd.

Als overheid ontwikkelen we procedures om te voorkomen dat dingen misgaan. Soms komt de menselijke maat daardoor in het gedrang. We waren al bezig om in inkooptrajecten meer de grenzen op te zoeken in het belang van de behoeftesteller. Zolang we maar goed weten waaróm we dat doen. Met de levering van mondkapjes was dat belang voor iedereen duidelijk: zorgen dat onze medewerkers veilig kunnen werken. Iedereen in ons team heeft daar keihard voor gewerkt, ook tijdens weekenden. Daar ben ik ongelooflijk trots op.”

“Door procedures komt de menselijke maat soms in het gedrang”

Met de steun van HeadFirst helpt Digisterker in de PI Arnhem gedetineerden op weg om hun zaken met de overheid digitaal te regelen. Een proefuin met impact.

Kim Keijsers, Menno van Barneveld en Mieke Stikkelman

Digisterker, HeadFirst en DJI

Sterker staan in de digitale buitenwereld

Om volledig mee te kunnen doen in de samenleving, moeten gedetineerden zich na vrijlating ook online staande kunnen houden. Daarom zijn in drie PI's proeftuinen ingericht waar zij hun digitale vaardigheden kunnen bijspijkeren. De proeftuinen zijn een initiatief van Stichting Digisterker en HeadFirst, intermediair voor externe ICT-inhuur. De proeftuinen zijn ingericht in PI Zutphen, PI Heerhugowaard en PI Arnhem.

Kim Keijsers (relatiebeheerder bij Stichting Digisterker): "Wij maken educatieve programma's om mensen digitaal vaardiger te maken. In de vrije wereld doen we dat samen met de bibliotheken, waar mensen terecht kunnen die meer willen weten van internet of die hulp nodig hebben om digitaal hun zaken met de overheid te regelen. Anderhalf jaar geleden nam DJI contact met ons op met de vraag of ons programma ook van toegevoegde waarde kan zijn voor de re-integratie van gedetineerden. Na een verkenning zijn we begonnen met pilots in drie PI's. Wij leveren het lesmateriaal waarmee in deze proeftuinen wordt gewerkt."

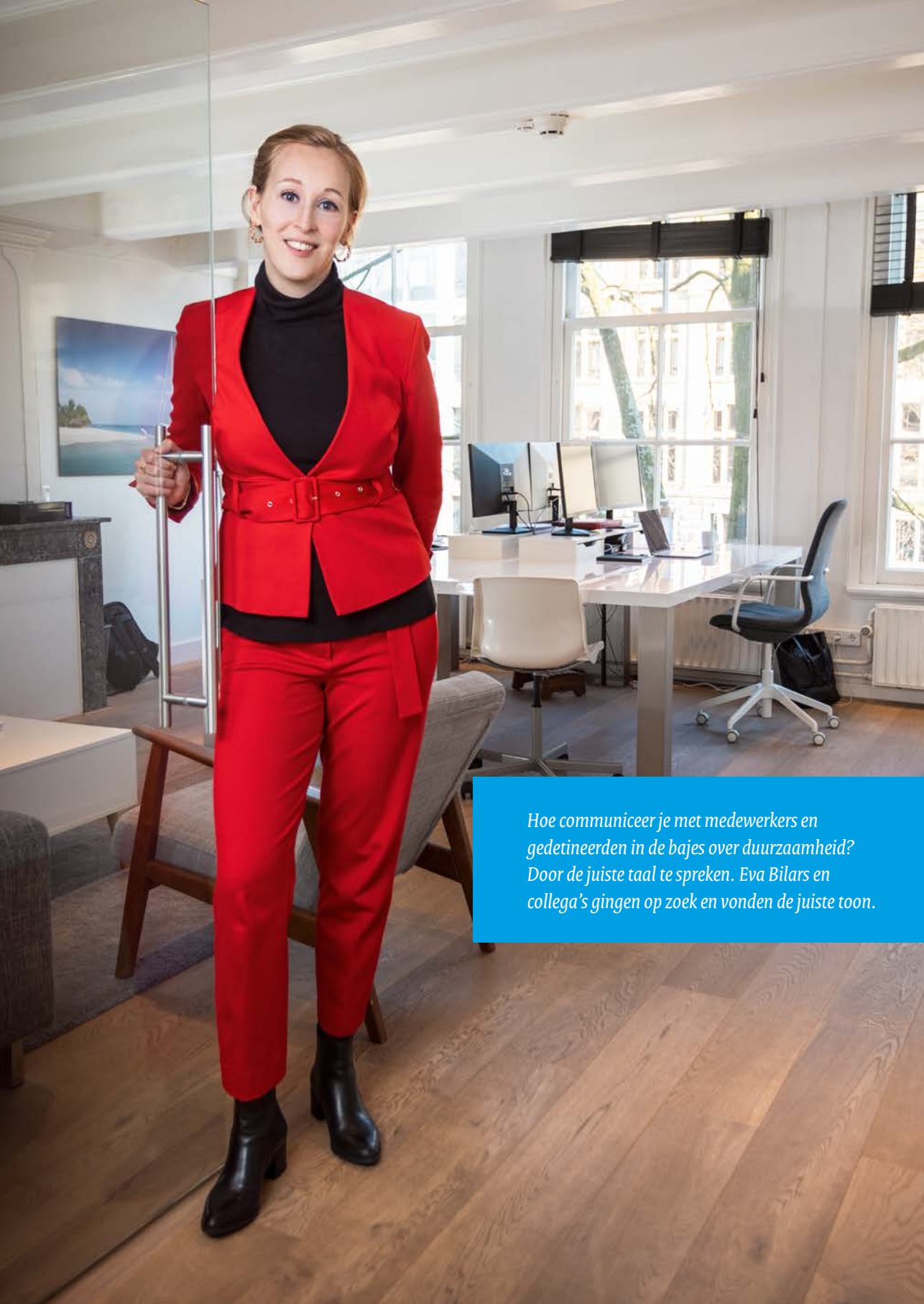
Menno van Barneveld (accountmanager bij HeadFirst): "HeadFirst levert ICT-professionals aan DJI. Vanuit deze rol is ons gevraagd na te denken over hoe wij kunnen bijdragen aan een succesvolle terugkeer van gedetineerden in de samenleving. Tijdens een leveranciersbijeenkomst in PI Nieuwersluis kwamen we in contact met Stichting Digisterker. Hun missie sprak ons aan, voor ons was dat een belangrijke reden om de pilot financieel te steunen."

Mieke Stikkelman (coördinator Re-integratie Centrum in PI Arnhem): "In onze proeftuin zetten we het lesmateriaal in om gedetineerden te leren hoe zij allerlei zaken moeten regelen die nodig zijn voor een terugkeer in de samenleving. Denk aan inschrijven in de gemeente, een woning regelen en een DigiD of een zorgverzekering aanvragen. Ons eerste groepje deelnemers bestond uit vier langgestraften die geen flauw benul hadden van de digitale wereld om hen heen. Als je niet weet hoe een computer of smartphone werkt en je hebt geen idee waar je allemaal een DigiD voor nodig hebt, dan begin je echt op nul."

Kim: "In de PI's is het door de Corona-maatregelen nog wel een uitdaging om voldoende gedetineerden toegang tot het programma te bieden. Ik hoop dat de pilots uitwijzen dat ons programma van waarde is."

Mieke: "De ervaringen in PI Arnhem zijn in ieder geval zeer positief. De gedetineerden gingen super serieus aan de slag en zijn in korte tijd veel meer vertrouwd geraakt met het werken met computers en hoe je zaken digitaal met instanties regelt. Ik hoop dat we meer justitiabelen zo kunnen helpen hun digitale vaardigheden en hun kennis van de digitale overheid te vergroten."

"Als je niet weet hoe een computer of smartphone werkt, dan begin je echt op nul."

Hoe communiceer je met medewerkers en gedetineerden in de bajes over duurzaamheid? Door de juiste taal te spreken. Eva Bilars en collega's gingen op zoek en vonden de juiste toon.

Eva Bilars

Directeur Matters Most

Veel gedetineerden zijn best bereid tot duurzaam gedrag

De ecologische voetafdruk van DJI moet fors kleiner en dat vergt inspanning van iedereen. Hoe schaar je 15.000 collega's en 10.000 gedetineerden achter die doelstelling? Het Amsterdamse branding-bureau Matters Most ontwikkelt een communicatieconcept om mensen in de PI's aan te zetten tot duurzamer gedrag.

Eva Bilars, directeur van Matters Most: "De vraag van DJI sprak ons meteen aan. Matters Most werkt voor organisaties die een positieve bijdrage aan de wereld willen leveren. Er ging een nieuwe wereld voor ons open: de gevangenis kenden we alleen uit documentaires en tv-series. In gesprekken met gedetineerden en medewerkers werd ons al snel duidelijk dat dé gedetineerde niet bestaat. We ontdekten ook dat veel gedetineerden best bereid zijn tot duurzaam gedrag, zeker als er iets tegenover staat. Maar waar bijvoorbeeld afval-scheiding 'buiten' de norm is, is het binnen de PI nog een grote uitdaging, omdat een PI daar meestal niet op is ingericht. Je moet dus geen dingen van mensen vragen die simpelweg nog niet kunnen.

Tijdens de presentatie van ons concept hebben we aangegeven dat we om te beginnen in duidelijke taal de bewustwording moeten vergroten. En dan niet alleen uitleggen wat het overkoepelende probleem is, maar ook laten zien hoeveel goede initiatieven er binnen DJI al zijn. We merkten dat zelfs veel medewerkers hier niet goed van op de hoogte zijn. Verder hebben we geleerd dat

gedetineerden met wat meer verantwoordelijkheid, zoals de afdelingsreinigers, vaak de sociale norm bepalen: 'Zo doen we het hier'. Als *early adopters* kunnen zij anderen een zetje geven.

De coronapandemie heeft ons werk wel bemoeilijkt. We zouden net gaan starten toen het land op slot ging. Toen er versoepelingen kwamen, zijn we op bezoek geweest in PI Veenhuizen; alle andere gesprekken verliepen digitaal, wat best een uitdaging is als je ideeën wilt toetsen. In tijden van corona is het bovendien moeilijk om mensen mee te krijgen, omdat er andere prioriteiten zijn. Gelukkig gaan we binnenkort van start met een pilot rondom voedselverspilling in PI Ter Apel. En we zijn in gesprek met PI Lelystad wat we voor hen kunnen betekenen. Voor ons zijn dat mooie haakjes om op voort te borduren."

"Binnenkort gaan we van start met een pilot rondom voedselverspilling in PI Ter Apel"

Wat als we al het afval nasorteren? Wat blijft er dan nog over aan restafval? En hoeveel werk is dat? Dat zochten DJI en de studenten van De Haagse Hogeschool uit tijdens een week in PI Nieuwersluis.

renewi

Rachel van Kuijlenburg en Ineke van Deursen

De Haagse Hogeschool en DJI

Wroeten in 660 kilo gevangenisafval

Studenten van De Haagse Hogeschool lieten in PI Nieuwersluis 660 kilo ongesorteerd afval door hun handen gaan. Wat kwamen ze tegen? En hoe kan DJI de afvalberg verkleinen?

Ineke van Deursen (senior adviseur strategisch beleid bij de Directie Facilitaire zaken, Huisvesting en Inkoop van DJI): “Rachel kwam op mijn pad bij eerdere onderzoeksprojecten. DJI heeft samen met studenten van De Haagse Hogeschool eerder onderzoek verricht naar de mogelijkheden om de schoonmaak in detentie te verduurzamen, afval te reduceren en voedselverspilling tegen te gaan. Als DJI hebben we in 2015 afgesproken ons in te spannen voor minder afval. De eerste vraag is dan: waaruit bestaat ons afval?”

Rachel Kuijlenburg (docent Facility Management aan De Haagse Hogeschool): “Eind vorig jaar hebben tien van onze studenten samen met Renewi het afval van PI Nieuwersluis gesorteerd. Ze kwamen veel plasticverpakkingen tegen, veel groente, fruit en etensresten. Dit wijst op voedselverspilling. Wil je de hoeveelheid afval verminderen, dan kun je natuurlijk kijken naar recycling en hergebruik. Vaak ligt daar de nadruk op. Maar minder afval begint met de *refuse*: in de bedrijfsvoering voorkomen dat afval ontstaat.”

Ineke: “Afhankelijk van COVID-19 willen wij het afval nog in twee andere PI’s laten meten door justitiabelen, waarna studenten van de Haagse Hogeschool de data gaan analyseren. Daarna richten we met

afvalverwerker Renewi de blik op de keten: wat kunnen we samen met inkopers en leveranciers doen om de hoeveelheid grondstoffen in lopende en komende aanbestedingen te verminderen? En hoe kunnen we justitiabelen en personeelsleden motiveren om hun bijdrage te leveren?”

Rachel: “Het is een lastige puzzel, want je moet ook rekening houden met veiligheid, hygiëne en privacy. Maar er liggen echt mogelijkheden. Afval bestaat uit grondstoffen die zijn ingekocht. Onze studenten zijn op zoek naar oplossingen waaraan de hele keten kan bijdragen. Als voorbeeld stellen wij ons de vraag hoe de artikelen die justitiabelen uit de gevangeniswinkel bestellen met minder verpakkingen toe kunnen? En moet elk washandje in de wasserij wel apart worden verpakt? Ook doen studenten onderzoek om *gamification* als middel om het gedrag in de PI te veranderen in te zetten.”

Ineke: “Wij laten ons graag adviseren door innovatieve facilitair managers van de toekomst, die met frisse blik naar onze organisatie kijken. Misschien leidt het er wel toe dat we ze straks in dienst kunnen nemen. Daar kan geen wervingscampagne tegenop.”

“Afval bestaat uit grondstoffen die zijn ingekocht”

De Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) heeft een bijzondere maatschappelijke opdracht: de tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen én de aan onze zorg toevertrouwde personen de kans bieden een maatschappelijk aanvaardbaar bestaan op te bouwen.

Inkopen met impact – het inkoopbeleid van DJI – betreft onze leveranciers bij die bijzondere opdracht. In deze uitgave wordt een selectie van impactvolle projecten met leveranciers geïllustreerd.

Deze brochure is een uitgave van:

**Team inkoopbeleid & strategie,
Dienst Justitiële Inrichtingen**

februari 2021 | 21400614

Hoofd- en eindredactie: Wolter van der Vlist

Tekst: Jeroens Bureau

Fotografie: Alle foto's door Marieke Duijsters |
uitgezonderd de omslagfoto, pagina 18 en 20 door
Jarno Kraayvanger.

Vormgeving en druk: Xerox Osage

© Ministerie van Justitie en Veiligheid, Dienst
Justitiële Inrichtingen, Team inkoopbeleid & strategie
Overname van (delen van) artikelen kan alleen met
toestemming van de redactie